

Instruks for informeret samtykke til sundhedsfaglig behandling

Ansvarlig: Tilbudsledere		
Målgruppe: Alle medarbejdere, der udfører sundhedsfaglige opgaver og behandling	Revideret af: Afdelingsleder Mie Krogsgaard, sygeplejerske Birte O. Knudsen og tilbudsledere	Revideret og gældende fra: 1. juni 2020
	Godkendt af: Tilbudsledere	
	Revisionsansvarlig: Afdelingsleder Mie Krogsgaard, sygeplejerske Birte O. Knudsen og tilbudsledere	Næste revisionsdato: Juni 2021

Formål

Instruksen skal sikre, at der før igangsættelse af ny eller ændret sundhedsfaglig behandling er indhentet informeret samtykke fra patienten eller dennes stedfortræder.

Definition af begreber

Stedfortræder

Børn og inhabile patienter over 15 år kan ikke selv afgive informeret samtykke og har derfor brug for, at en stedfortræder tager stilling til behandlingen. For børn under 15 år fungerer forældremyndighedsindehaver som stedfortræder. For patienter over 15 år kan stedfortræder være en personlig værge eller nærmeste pårørende.

Fremgangsmåde

Tilladelse til at rette henvendelse til lægen eller anden behandlingsansvarlig

Når en medarbejder tager kontakt til patientens læge eller anden behandlingsansvarlig¹ udenfor tilbuddet, videregiver medarbejderen personfølsomme oplysninger om patientens helbred. Derfor skal medarbejderen have patientens tilladelse til at tage kontakt og fortælle om patientens symptomer. Er patienten inhabil eller under 15 år, er det stedfortræder, der kan give tilladelsen. Tilladelsen kan indhentes mundtligt.

Drejer henvendelsen sig udelukkende om en aftalt opfølgning på en igangværende behandling, skal der ikke på ny indhentes tilladelse til at kontakte lægen. F.eks. når medarbejderen skal give en aftalt tilbagemelding til lægen om blodsukkerværdier.

¹ Anden behandlingsansvarlig' kan være tandlæge, speciallæge, tilknyttede lægekonsulenter, eksterne fysioterapeuter med flere. For at fremme læsevenligheden af instruksen, bruges der fremadrettet kun 'lægen' som betegnelse.

På CDH-tilbuddene er det bo- og dagtilbuddets ansvar at indhente tilladelse hos patienten eller stedfortræder såfremt patienten er inhabil eller under 15 år, inden henvendelse til læge eller anden behandlingsansvarlig.

Fuldmagt

I tilfælde, hvor der er tale om tilbagevendende sygdom (eksempelvis gentagne tilfælde af behandlingskrævende lungebetændelse eller urinvejsinfektion), kan patienten eller stedfortræder give fuldmagt til, at CDH-tilbuddene må rette henvendelse til lægen om den konkrete lidelse uden forudgående tilladelse. Fuldmagter skal være underskrevet og journaliseret i dokumentmappen 'Sundhedsfaglig dokumentation'. Der er udarbejdet et skema til indhentning af fuldmagt (se afsnittet 'Bilag').

Informeret samtykke

Som udgangspunkt må ingen sundhedsfaglig behandling påbegyndes eller ændres uden patientens eller stedfortræders informerede samtykke. Det kræver således informeret samtykke, at:

- Igangsætte en helt ny behandling (eksempelvis antibiotika mod halsbetændelse eller en sårbehandling)
- Ændre en allerede igangsat behandling (eksempelvis at øge i medicindosis eller skifte metode til sårbehandling)

Et generelt informeret samtykke til behandling er aldrig gyldigt. Det skal angå et aktuelt og konkret behandlingsforløb.

Patienten eller dennes stedfortræder skal løbende have information om patientens sundhedstilstand.

Et informeret samtykke kan til enhver tid trækkes tilbage af patienten eller dennes stedfortræder.

Tilbuddets opgave

Det er i udgangspunktet lægens ansvar at indhente patientens informerede samtykke ved igangsættelse eller ændring af en behandling.

I tilfælde, hvor en ordination foregår mellem læge og patient eller læge og stedfortræder, må medarbejderne på tilbuddet antage, at det informerede samtykke er indhentet af lægen og dokumenteret i lægens journal.

I tilfælde, hvor patienten på tilbuddet eller stedfortræder, ikke har direkte kontakt til lægen, har lægen imidlertid ret til at antage, at medarbejdere på tilbuddet indhenter patientens informerede samtykke på lægens vegne.

Information til patienten

Et informeret samtykke forudsætter, at der forud for indhentelse af samtykket gives oplysning om sygdomstilstand, behandlingsmuligheder, risici og bivirkninger ved den påtænkte behandling. Informationen skal være forståelig og tilpasset den enkelte patients forudsætnin-

ger. Et informeret samtykke fra patienten kræver, at denne er habil og således kan handle fornuftsmæssigt og overskue hele behandlingssituationen og konsekvenserne af sin stillingtagen. I modsat fald skal der indhentes et stedfortrædende informeret samtykke hos den person, der varetager den pågældende patients interesser.

Former for informeret samtykke

Et informeret samtykke til behandling kan afgives mundtligt eller skriftligt. Der er udarbejdet et skema til indhentning af skriftligt informeret samtykke (se afsnittet 'Bilag').

I særlige tilfælde kan en habil patients informerede samtykke være stiltiende. Stiltiende informeret samtykke vurderes på baggrund af den enkelte patients signaler og opførsel, som utvivlsomt skal kunne tolkes således, at der foreligger samtykke på baggrund af den givne information.

Afklaring af samtykkekompetence

Det er lægen, der vurderer, om en patient er i stand til at afgive informeret samtykke. Det skal som minimum afklares første gang en patient skal have igangsat behandling, om denne er i stand til selv at afgive informeret samtykke.

Lægens vurdering af patientens evne til at afgive informeret samtykke skal fremgå af den sundhedsfaglige udredning. Hvis det er pårørende, værge eller forældremyndighedsindehaver, der giver stedfortrædende informeret samtykke, skal dennes navn og kontaktoplysninger fremgå af udredningen.

Voksne habile

Ingen behandling må som udgangspunkt påbegyndes eller fortsættes uden patientens informerede samtykke.

Voksne inhabile

Informeret samtykke indhentes hos stedfortræder. Stedfortræder skal forsøge at inddrage den inhabile patient.

Børn 15-17 år

Børn, der er 15-17 år og habile, skal selv give informeret samtykke til behandling. Forældremyndighedsindehaver skal med få undtagelser² samtidigt give informeret samtykke.

For børn, der er 15-17 år og inhabile, er det forældremyndighedsindehaver, der giver informeret samtykke til behandling. I helt særlige tilfælde kan informeret samtykke opnås via kommunal beslutning.

Børn under 15 år

For børn under 15 år er det forældremyndighedsindehaverne, der afgiver samtykke til behandling eller i helt særlige tilfælde via kommunal beslutning.

Manglende informeret samtykke

Ved manglende informeret samtykke kan behandlingen som udgangspunkt ikke iværksættes. Medarbejderen kontakter i så fald lægen, der tager stilling til, hvorvidt behandlingen kan iværksættes ved andre regler.

Afvisning af behandling

Hvis en inhabil patient over 15 år på trods af afgivet stedfortrædende informeret samtykke viser modstand mod behandlingen, kan behandlingen ikke iværksættes eller fortsættes. Medarbejderen kontakter i så fald lægen, der tager stilling til, om regler om tvangsbehandling på det somatiske område kan finde anvendelse. Er der tale om børn under 15 år, er det forældremyndighedsindehaveren, der tager den endelige beslutning vedrørende behandlingen.

---

² Selvbestemmelsesretten gælder f.eks. påbegyndelse af præventionsbehandling.

Dokumentation

- Indhentet tilladelse til at rette henvendelse til lægen dokumenteres i dagbogen/journalen.
- Fuldmagter journaliseres i dokumentmappen 'Sundhedsfaglig dokumentation' under 'Samtykke og fuldmagt'.
- Et informeret samtykke til sundhedsfaglig behandling, der er indhentet af medarbejdere på tilbuddet, skal noteres i dagbogen/journalen under typen 'Samtykke' og i behandlingsplanen.
- Et skriftligt informeret samtykke skal derudover journaliseres i mappen 'Sundhedsfaglig dokumentation' samt noteres i patientens behandlingsplan.
- Hvis et informeret samtykke trækkes tilbage, skal dette dokumenteres i dagbogen og i patientens behandlingsplan. Det skal fremgå tydeligt af patientens behandlingsplan hvilken beslutning, der aktuelt er gældende.
- Dokumenter fra lægen om tvangsbehandling journaliseres i mappen 'Sundhedsfaglig dokumentation' i Sensus Bosted. Medarbejdernes udførelse af tvangsbehandlingen skal fremgå af patientens behandlingsplan. Behandling gennemført ved tvang dokumenteres løbende i dagbogen/journalen.

Ansvarlig

Ledelsen skal sikre, at der foreligger en skriftlig instruks for informeret samtykke på CDH-tilbuddene, som er kendt og anvendt af medarbejderne. Medarbejderne har ansvar for at arbejde i overensstemmelse med instruksen.

Referencer

- Sundhedsstyrelsens vejledning og udfærdigelse af instrukser. VEJ nr. 9001 af 20/11/2000: [Link](#)
- Vejledning om information og samtykke og om videregivelse af helbredsoplysninger. Vejl.nr 161 af 16/09-1998: [Link](#)
- Vejledning om patienters/beboeres retsstilling på plejehjem og i plejeboliger. Vejl.nr. 10409 af 20/12-2007: [Link](#)
- Lov om anvendelse af tvang ved somatisk behandling af varigt inhabile. LOV nr. 655 af 8/6-2017: [Link](#)

Bilag

- Skema til fuldmagt til videregivelse af sundhedsoplysninger
- Skema til skriftligt informeret samtykke til sundhedsfaglig behandling